

Wolven en schapen

Positiebepaling van het Platform Kleinschalige Schapen en Geitenhouders

Sinds afgelopen herfst bevinden zich vrijwel continu één of meerdere wolven in Nederland. Dit zijn jonge wolven die vanuit de roedel van geboorte zijn uit geworven (fase 1) Afgelopen 22 mei meldde Staatsbosbeheer dat al enige maanden in Midden-Drenthe een wolf rond loopt. Als dezelfde wolf langer dan een half jaar in een bepaald gebied verblijft is er sprake van een territorium (fase 2). De volgende fases zijn: paarvorming (fase 3) en nakomelingen (fase 4, roedel).

Wolf in Midden-Drenthe (wildcamera Staatsbosbeheer 4 mei 2018)

In de periode van september tot en met december 2017 heeft het Faunafonds 21 bewezen door de wolf gedode schapen vergoed. Eind mei 2018 staat de teller op 62 gedode schapen. (ref. 2)

Eenzijds vinden natuurliefhebbers de komst van de wolf prachtig. Aan de andere kant komen schapen- en geitenhouders in grote problemen. Wolven zijn volgens de Conventie van Bern (1982) en de EU Habitatrichtlijn strikt beschermd. In de afgelopen periode is de discussie over de wenselijkheid van de komst van de wolf gepolariseerd en zijn er twee kampen ontstaan: NoWolves en ProWolves met ieder hun eigen Facebook pagina. De media haken hier uiteraard gretig op in. Natuurminnende schapen- en geitenhouders hebben ambivalente gevoelens. De Europarlementariër Annie Schreier-Pierik (CDA) heeft de discussie over de beschermde status van de wolf weer aangezwengeld maar Eurocommissaris Karmenu Vella zegt dat er effectievere maatregelen zijn om overlast door wolven tegen te gaan dan om ze af te schieten.

Gezien de zeer uiteenlopende opvattingen van onze achterban over dit onderwerp kan het Platform KSG moeilijk een stelling nemen over de wenselijkheid van de komst van de wolf. Dit is ook weinig zinvol. De discussie wordt voor het grootste deel over onze hoofden heen gevoerd en is een speelbal van allerlei politieke en maatschappelijke sentimenten waarop wij nauwelijks invloed kunnen uitoefenen.

De realiteit is dat de wolf een wild dier is, die op eigen kracht is komen aanlopen en zelf bepaalt of er in Nederland een geschikte vestigingsplaats is. Hij is er gewoon en pakt schapen en geiten als hij de kans krijgt. Er zijn diverse preventieve maatregelen tegen predatie door wolven mogelijk: 's nachts ophokken, het plaatsen van wolfwerende omheiningen of de inzet van kuddebewakingshonden. Iedere methode kent zijn beperkingen wat betreft praktische uitvoerbaarheid en kosten.

In landen waar vrijwel niets aan preventie wordt gedaan, zoals Frankrijk, zijn roedels gespecialiseerd geraakt op schapen en is het verlies hoog. De predatie loopt dan op tot gemiddeld 50 schapen per wolf per jaar. In Frankrijk worden inmiddels miljoenen Euro's per jaar besteed aan schadevergoedingen. In landen waar veel aandacht wordt besteed aan preventie is de schade veel minder. In een aantal gebieden in Duitsland, waar men al langer ervaring heeft met de wolf en daarop is ingesteld, is het verlies niet meer dan 1 schaap per wolf per jaar.

Het is daarom raadzaam om in een vroegtijdig stadium serieus werk te maken van beschermende maatregelen. In een manifest van een aantal Vlaamse verenigingen schapenhouders wordt Frankrijk genoemd als voorbeeld hoe het niet moet. (ref. 3)

Zolang we in fase 1 (zwervende wolven) zitten wordt alle schade vergoed, ook als er geen preventieve maatregelen zijn getroffen. In Duitsland wordt in een gebied waarin een roedel zich heeft gevestigd (fase 4) na een overgangperiode alleen schade vergoed als er preventieve maatregelen zijn genomen. Naar verwachting zal dit ook in Nederland gaan gebeuren.

Er zullen bedrijfsmatige en hobbymatige schapenhouders zijn die de benodigde preventieve maatregelen niet willen of kunnen nemen. Zelfs als de overheid een ruimhartige subsidie verleent aan de investeringen kunnen de hoge exploitatiekosten en tijdsinspanning onoverkomelijk zijn. Deze houders zullen stoppen. Er zijn signalen dat dit in delen van Duitsland aan de gang is.

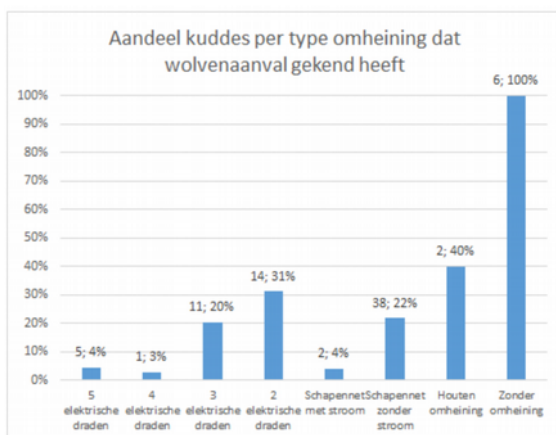
Gezien de politieke en maatschappelijke krachtsverhoudingen in Nederland is het niet te verwachten dat tegenstanders van wolven een geldig argument kunnen ontleenen aan het feit dat wolven onbeschermde schapen pakken. De roep om afschot van wolven wordt simpelweg beantwoord met 'Ga eerst je schapen maar eens behoorlijk beschermen'. Dit is zelfs een wettelijke verplichting volgens het besluit houders van dieren, paragraaf 2, artikel 1.6: 'Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.'

Dat schapenhouders ermee stoppen zal bij het grote publiek en de meeste beleidsmakers weinig indruk maken. De schapenhouderij is economisch gezien een marginale sector en niet van vitaal belang voor ons land. Hobbyhouders krijgen voor de voeten geworpen dat een hobby wel wat geld mag kosten. Wij moeten goed beseffen welke bescheiden plaats wij innemen.

De komst van de wolf zal de schapenhouderij op zijn kop zetten. Schapen houden achter 2 lage draadjes op winterweides in het territorium van een wolf kan niet meer. Ook het begrazen in met niet-geëlektrificeerd schapengaas afgerasterde buitengebieden zal niet meer mogelijk zijn. We zullen ons moeten aanpassen.

Voor sommige houders kunnen kuddebewakingshonden een oplossing bieden. De meesten zullen hier echter niet aan willen beginnen.

We kunnen veel leren van ervaringen in andere landen. Hoewel wolven hoog kunnen springen, blijkt dat wolven zelden over een elektrische afrastering van 110 cm springen, tenzij zij dit hebben aangeleerd. Ze hebben eerder de neiging om onder of door de afrastering te kruipen. In Zweden is een onderzoek uitgevoerd naar de predatie door wolven en de verschillende soorten afrasteringen. (ref. 4) In 79 van de 484 schaapskuddes in 15 wolventerritoria vond in de periode 1997-2006 minstens één gedocumenteerde aanval van wolven plaats. Een omheining met 5 of 4 elektrische draden of schapengaas met twee elektrische draden boden een veel betere afweer dan de andere types omheiningen. Op een totaal van 199 omheiningen waren er 8 aanvallen van wolven. In 6 gevallen was er sprake van slecht onderhoud of foutieve plaatsing. In slechts 2 gevallen was de omheining goed geplaatst en onderhouden en drong de wolf toch naar binnen.

Het Zweedse centrum voor wildschade adviseert de volgende uitvoeringen met elektrische draad waarop een spanning van minimaal 4.500 V staat (ref. 5):

1) Hek met 5 draden
Totale hoogte 110 cm
Draden aan de buitenzijde van de palen
Eerste draad 20 cm boven de grond.
Vervolgens 40 - 60 - 85 - 110 cm

2) Schapengaas met 2 draden
Gaas 90 cm hoog.
Eerste draad aan de buitenzijde 20 cm boven de grond en 15 cm afstand van gaas.
Tweede draad 15 cm boven schapengaas (totale hoogte 105 cm)

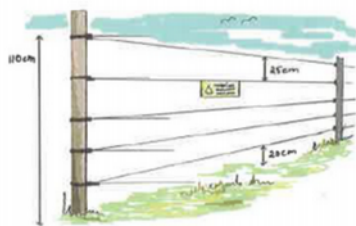

Fig. 1. Fence with 4-5 electric wires.

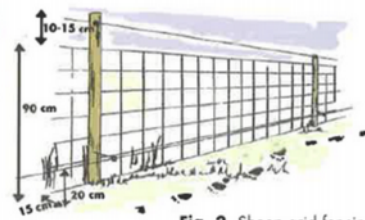

Fig. 2. Sheep grid fencing with two electric wires.

Er zijn goede argumenten om een beroep te doen op steun van de overheid voor het vergoeden van schades en het nemen van preventieve maatregelen:

- De schapenhouderij dient een algemeen belang van verlevendiging van het landschap.
- Wij houden waardevol genetisch en cultureel erfgoed in stand.
- Met de komst van de wolf wordt de schapenhouderij onevenredig zwaar getroffen. Het is het gevolg van een politieke keuze om de wolf als beschermd diersoort te beschouwen.

Samenvattend

Het Platform KSG neemt de volgende positie in:

- Wij spreken ons niet uit over de wenselijkheid van de komst van de wolf.
- Wij willen een goede schaderegeling gebaseerd op de werkelijke waarde van de gesneuvelde schapen en een redelijke vergoeding van de vervolgschade (verwerpers)
- Wij zetten in op een maximale bijdrage van de overheid aan investeringen in preventieve maatregelen.

Bronnen:

- 1) Voorstel voor een wolvenplan voor Nederland, versie 2.0, G.W.T.A. Groot Bruinderink en D.R. Lammertsma (www.bij12.nl)
- 2) Het Faunafonds houdt op haar website een overzicht bij van de meldingen en de afhandeling hiervan: www.bij12.nl > Onderwerpen > Faunaschade wolf
- 3) Manifest 'Wolven, begrazing en schade aan vee' Lieven Caekebeke, 12/04/2018 (www.vilt.be)
- 4) Vilka stängsel är bäst mot varg?, Jens Karlsson, Linn Svensson och Maria Levin. Viltskadecenter 2007 (www.viltskadecenter.se)
- 5) Preventing damage caused by wildlife, using different kinds of fencing, september 2003 (www.viltskadecenter.se)

Vastgesteld op de Algemene Ledenvergadering van het Platform KSG op 5 juni 2018 te Woudenberg